

CONSULATUL ROMÂNIEI DE LA MONASTIR (BITOLIA). 1892-1915. SCURTĂ PREZENTARE

*Emanuil-Nicolae Ineoan*¹²⁶

REZUMAT

În timpul domniei lui Carol I, interesul Regatului României față de comunitățile aromâne din Balcani a atins apogeul. Între 1880 și 1904, au fost înființate consulate la Salonic, Monastir și Ioannina, cu obiectivul principal de a menține legăturile cu aromânii din regiune. La 1 iunie 1892, a fost deschis un nou consulat de carieră la Monastir/Bitolia, în timpul administrației lui Lascăr Catargiu. Alegerea acestui oraș a fost motivată de prezența în regiune, și mai ales la Monastir, a unei populații aromane semnificative, precum și a numeroase școli și biserici susținute de România pentru comunitățile aromane din zonă.

Cuvinte-cheie: Monastir, România, Aromâni, Diplomație, Bitolia.

1. INTRODUCERE

Era consulilor începe în Bitolia¹²⁷ (Monastir în perioada otomană) în octombrie 1851, odată cu sosirea lui Friedrich

¹²⁶ Cercetător științific grad III la Centrul European de Studii în Probleme Etnice, Academia Română, Email: iemanuil@yahoo.com.

¹²⁷ Oraș situat în prezent în Republica Macedonia de Nord, acesta a făcut parte din Imperiul Otoman și a fost reședința vilayetului Monastir, după 1913 a intrat în componența Serbiei. Din cauza războiului și a apropierii

Westermayer, primul viceconsul al Austriei. În 1852 și din nou în 1854, în oraș au fost trimiși reprezentanți ai Angliei și Franței. În 1859, reprezentantul francez s-a retras, iar în același an a sosit la Bitola un consul grec, urmat de un consul rus în 1861. Serbia a deschis un consulat aici în 1888–1889; Franța l-a redeschis în 1894, Italia în 1895, iar Bulgaria în 1909 (după ce deschisese o agenție comercială în 1897). Nu a fost numit niciun consul german; consulul austro-ungar a fost însărcinat să reprezinte și interesele cetățenilor germani, spanioli și elvețieni. Interesele americane erau reprezentate de consulatul britanic. În timpul războaielor din 1897 și 1912–1913, interesele grecești au fost apărate de Franța, în timp ce interesele sârbe și bulgare au fost apărate de Marea Britanie între 1912 și 1913. Corpul consular din Bitola era împărțit în două grupuri principale: unul format din cei cinci reprezentanți ai marilor puteri – Austro-Ungaria, Marea Britanie, Franța, Rusia și Italia – și altul format din reprezentanți ai statelor balcanice (Grecia, Serbia, România și Bulgaria). În timp ce primii erau observatori, cel de-al doilea grup era direct implicat în rivalitatea națională din regiune. Toți erau numiți consuli, deși, din punct de vedere tehnic, reprezentanții marilor puteri dețineau, în general, titlul de viceconsul. Țările balcanice aveau adesea un consul și un viceconsul la Bitola. Numirea în această funcție nu era privită cu prea mult entuziasm de către diplomați, având în vedere că numeroși consuli fuseseră asasinați în aceste regiuni. Majoritatea celor trimiși la Bitola aveau deja experiență profesională în Balcani, și în special în

frontului militar de această zonă, consulatul român și-a încetat activitatea în 1915.

Imperiul Otoman, înainte de a ajunge la Bitola¹²⁸. România, singura țară care nu avea graniță comună cu Imperiul Otoman, a propus o politică de intervenție în regiune menită să protejeze și să păstreze patrimoniul cultural și spiritual al comunităților aromâne, cunoscute la acea vreme sub denumirea de macedo-români. În timpul domniei lui Carol I¹²⁹, interesul Regatului României față de comunitățile aromâne din Balcani a atins apogeul. Între 1880 și 1904, au fost înființate consulate la Salonic, Monastir și Ianina, cu obiectivul principal de a menține legăturile cu aromânii din regiune.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, Dimitrie Brătianu, ministru plenipotențiar la Constantinopol, apărător fervent al școlilor românești din Balcani și membru de frunte al Societății Culturale Macedo-Române, a pledat pentru înființarea de noi consulate, pe lângă cel tocmai fondat la Salonic. Într-o scrisoare adresată aceluiași V.A. Urechia, diplomatul român a subliniat următoarele puncte:

„Lucrați bine pe deputați ca să ni se acorde un subsidiu mai însemnat. Urmăriți cu bărbăție chestiunea legăturilor făcute școlilor din Macedonia. Dobândiți înființarea consulatelor în Ianina și Bitolia; chiar de n-ar avea fonduri pentru aceasta Ministerul de externe, vom face ce vom putea”¹³⁰.

Acest caz confirmă, de asemenea, rolul jucat de Societatea Culturală Macedo-Română ca forță motrice a politicii externe

¹²⁸ Bernard Lory, “Un poste consulaire en Macédoine, Bitola-Monastir 1851-1912” [„Un post consular în Macedonia, Bitola-Monastir, 1851-1912”], în *Cahiers Balkaniques*, 2011, pp. 38-39, passim.

¹²⁹ Deși primele școli românești au fost deschise în Balcani în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, mișcarea nu a căpătat un avânt semnificativ decât după ce regele Carol I a urcat pe tron.

¹³⁰ Simion Țovaru, *Problema școlii românești din Balcani*, București, 1934, p. 32.

române în Balcani, precum și implicarea acesteia în înființarea de misiuni diplomatice la sud de Dunăre – un demers menit să protejeze comunitățile aromâne.

2. INAUGURAREA CONSULATULUI/MISIUNII DIPLOMATICE A ROMÂNIEI ÎN MONASTIR/BITOLIA

La 1 iunie 1892, în timpul mandatului lui Lascăr Catargiu, a fost inaugurat un nou consulat de carieră la Monastir/Bitolia. Alegerea acestui oraș a fost motivată de prezența în regiune, și mai ales la Monastir, a unei populații aromane numeroase, precum și de numeroasele școli și biserici finanțate de România pentru comunitățile aromane din zonă. Primul consul al acestui consulat a fost Spîru Constantinescu, un susținător fervent al conservatorilor¹³¹.

Punctul său de vedere cu privire la gestionarea problemei aromâne era diametral opus celui al inspectorului Apostol Mărgărit (susținut de liberali), fapt care a dus la o serie de conflicte care, în cele din urmă, i-au determinat pe miniștrii instrucției publice și afacerilor externe, Take Ionescu și, respectiv, Alexandru Lahovari, să încerce demiterea influentului inspector. Opoziția regelui Carol a fost însă decisivă. Ca urmare a situației tensionate dintre inspector și consul, Take Ionescu a decis ca subvenția pentru personalul didactic să nu mai fie distribuită de inspector, ci de către consulat¹³².

¹³¹ Max Demeter Peyfuss, *Chestiunea Aromână*, București, Editura Enciclopedică, 1994, p. 73.

¹³² Simion Țovaru, *op. cit.*, p. 33.

Când guvernul liberal a revenit la putere în octombrie 1896, consulul Constantinescu a fost rechemat din funcție, deși noul ministru al Instrucției Publice, Spiru Haret, l-a lipsit pe inspectorul Mărgărit de puterile sale nelimitate, păstrându-l totuși, în mod oficial, în funcție¹³³.

Când Spiru Constantinescu și-a preluat atribuțiile consulare la Monastir în 1892, acest consulat de prim rang avea următorul personal: un șef de birou cu rang de consul, cu un salariu de 800 de lei pe lună, un secretar cu 400 de lei pe lună, un interpret care câștiga 350 de lei pe lună și un portar care câștiga 120 de lei pe lună. Chiria pentru sediu era stabilită la 2.000 de lei pe an, cu 600 de lei pentru cheltuieli de birou și 300 de lei pentru încălzirea clădirii. Când primul consul român și-a preluat funcția la Monastir, consulatele Austro-Ungariei, Rusiei, Angliei, Serbiei și Greciei erau deja în funcțiune¹³⁴.

La începutul secolului al XX-lea, consulii puterilor balcanice erau din ce în ce mai atenți la interesele comunităților locale și la conflictele interne ale acestora; de altfel, erau din ce în ce mai des solicitați de populația locală, care le înainta petiții, memorii și alte documente similare.

3. LISTA CONSULILOR ROMÂNI DIN MONASTIR/BITOLIA

1 iunie 1892-1896 – Spiru Constantinescu

¹³³ Max Demeter Peyfuss, *op. cit.*, p. 74.

¹³⁴ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (în continuare A.M.A.E), Constantinopol Fond, Vol. 46-Spiru Constantinescu, nepaginat; A.M.A.E., Fond Problema 77, Vol. C-33-Constantinescu Spiru, nepaginat.

1898 – C. I. Alexianu
1900-1901 – Spiru Constantinescu
1901-1904 – Alexandru Pădeanu.
1904-1905 – Dimitrie Georgescu
1905-1906 – Constantin Contzescu
1906-1907 – Dimitrie Penescu
1907-1911 – Constantin Brăileanu
1911-1912 – G.C. Ionescu¹³⁵
1913 noiembrie 1915 – Emanoil Piteșteanu

3.1. Spiru Constantinescu

S-a născut la București, pe 19 decembrie 1855, și a obținut diploma de drept la Facultatea de Drept din București. Constantinescu a parcurs toate etapele carierei diplomatice, de la copist în cadrul aparatului central al Ministerului (1 noiembrie 1875), adjunct de birou (20 mai 1878), șef de birou de clasa a II-a, cancelar la Consulatul din Ruschuk (fără a fi investit) (23 septembrie 1879), șef al consulatului general din Salonic (6 septembrie 1886), transferat la Administrația Centrală (15 iunie 1887), cancelar (director) al consulatului general din Salonic (9 aprilie 1888), viceconsul și cancelar al consulatului general din Budapesta (1 septembrie 1889), detașat, în aceeași calitate, la Sofia (1 noiembrie 1890). La 29 mai 1892, prin Decret Regal, a fost înființat Consulatul României la Monastir, al cărui prim șef a fost Spiru Constantinescu. Acesta a rămas la Monastir până în 1901 (cu o pauză mai lungă între 1897-1900), fiind transferat ulterior la

¹³⁵ A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 46-Spiru Constantinescu, nepaginat.

Salonic până în aprilie 1904. În iunie 1905, a sosit la Constantinopol ocupând aceeași funcție de consul al oficiului, funcție pe care a deținut-o până la sfârșitul lunii martie 1912. Începând cu 1 aprilie 1912, a preluat din nou funcția de șef al consulatului din Salonic până în octombrie 1913, prin decizia ministrului de externe, Titu Maiorescu¹³⁶. He was awarded from the very beginning of his career with a number of honors: The “Faithful Service” Medal, first class (1881), office of the “Medgidie Order” (1888), knight of the “Star of Romania” Order (1888)¹³⁷. On May 9, 1911, while working as a consul in Constantinople, he was awarded by King Carol, the “Crown of Romania Order” as Commander¹³⁸.

3.2. Christu I. Alexianu

S-a născut în Crușevo (Krusevo, Republica Macedonia de Nord) în calitate de cetățean otoman. În 1899, numirea sa în funcția de consul român la Bitolia a fost respinsă de statul otoman. D.A. Sturdza l-a propus pentru această funcție după ce Spiru Constantinescu nu a mai putut ocupa postul, prezentându-l regelui ca fost procuror la Curtea de Apel din Craiova.

„Domnule Ministru, [...] subsemnatul am onoarea a vă face cunoscut că, din împrejurări de natură, așa că nu-mi stă în putință

¹³⁶ A.M.A.E., Fond Constantinopol, Vol. 46-Spiru Constantinescu, nepaginat; A.M.A.E., Fond, Problema 77, Vol. C-33-Spiru Constantinescu, nepaginat.

¹³⁷ ***, *Anuarul Diplomatic pe 1891*, București, 1891, p. 25.

¹³⁸ A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 46-Spiru Constantinescu, nepaginat.

a le înlătura, nu pot primi postul ce ați binevoit a-mi încredința”¹³⁹.

Cu toate acestea, el a fost înregistrat în evidențele Ministerului Afacerilor Externe drept consul la Bitolia în perioada 15-31 decembrie 1898¹⁴⁰.

3.3. Alexandru Pădeanu

S-a născut la 7 ianuarie 1853, în Brussa (Bursa), Imperiul Otoman. Era licențiat în drept și absolvent al Școlii Superioare de Limbi Orientale din Constantinopol. În 1880, a fost angajat ca traducător de turcă la Tipografia de Stat, iar un an mai târziu a ocupat aceeași funcție la Ministerul de Interne. În 1890, a fost traducător oficial de turcă pentru Ministerul Afacerilor Externe. Între 1 aprilie 1893 și septembrie 1896, a ocupat funcția de cancelar la Consulatul României din Constantinopol¹⁴¹ i Salonic (începând cu 1 iulie 1893)¹⁴² începând cu 1 octombrie 1896 și până în ianuarie 1897, a fost numit viceconsul însărcinat cu conducerea Agenției Diplomatice Române din Sofia. De la Sofia, a fost transferat în aceeași funcție și, ulterior, a ocupat postul de conducător al consulatului din Monastir până în septembrie 1900, când s-a întors la sediul Ministerului Afacerilor Externe¹⁴³. La Monastir, superiorii

¹³⁹ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. A-28-Christu I. Alexianu, nepaginat.

¹⁴⁰ *Ibidem*.

¹⁴¹ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. P. 45-Alexandru Pădeanu, nepaginat.

¹⁴² A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 54-Alexandru Pădeanu, nepaginat.

¹⁴³ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. P. 45-Alexandru Pădeanu, nepaginat.

săi de la minister i-au încredințat sarcina de a colabora cu Apostol Mărgărit în chestiuni legate de situația comunităților aromâne. Recomandările venite de la București includeau, de asemenea, un apel la unitate, având în vedere că zona în care Pădeanu urma să-și desfășoare activitatea era scena unor intrigi care perturbau grav comunitatea aromână¹⁴⁴.

În aprilie 1901, a fost numit consul la Bitolia, iar în martie 1904 a fost transferat la Ianina, unde a ocupat aceeași funcție, în calitate de șef al biroului consular. Ultimul său post diplomatic a fost la Ruse, între 1 august 1905 și 1 aprilie 1916, când și-a dat demisia și a solicitat pensia¹⁴⁵. Decorații primite: Ofițer al Ordinului Medgidie (1886), Cavaler al Ordinului Coroanei României (1887)¹⁴⁶.

3.4. Dimitrie Georgescu

S-a născut pe 8 ianuarie 1865. A absolvit Facultatea de Drept¹⁴⁷. Și-a început cariera în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, ocupând funcția de copist în 1885, urmând ca ulterior să ocupe funcțiile de funcționar de registratură (1888), șef de birou de clasa a II-a (1889), cancelar al consulatului general din Odesa și membru detașat al ministerului în calitate de șef al biroului de

¹⁴⁴ Georgeta Filitti, „Alexandru Pădeanu”, în *Biblioteca Bucureștilor*, IX, Nr. 4/2006, pp. 10-12.

¹⁴⁵ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. P. 45-Alexandru Pădeanu, nepaginat.

¹⁴⁶ *** , *Anuarul diplomatic pe 1891*, București, 1891, pp. 35-36.

¹⁴⁷ A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 53-Dimitrie Georgescu, nepaginat, A.M.F.A.B., Problem 77, Vol. G-24-Dimitrie Georgescu, partea a II-a, nepaginat.

navigație (1890)¹⁴⁸. În 1891 lucra la consulatul din Rusciuk, iar în același an s-a mutat la Salonic. În 1892 a fost transferat la Ismail, iar în 1894 la Rusciuk. Începând cu 1 martie 1896, Dimitrie Georgescu, din funcția de șef de birou în cadrul departamentului comercial și consular al Administrației Centrale a Ministerului Afacerilor Externe, a fost numit viceconsul și cancelar al consulatului României la Constantinopol, înlocuindu-l pe Jeronym Leon. Începând cu 1 februarie 1901, a fost transferat ca și consul la Rusciuk. Între septembrie și noiembrie 1903 a fost detașat temporar la Constantinopol, unde a deținut funcția de director general al consulatului. Începând cu 1 aprilie 1904, a fost numit consul cu drepturi depline la Monastir, înlocuindu-l pe Alexandru Pădeanu, transferat la Ianina. Începând cu 1 aprilie 1905, a fost transferat la Salonic în calitate de consul general¹⁴⁹. În septembrie 1906, a fost trimis înapoi la Rusciuk, în calitate de consul general. În 1908, ocupa funcția de consul general la Cernăuți. În 1916 se întoarce în aparatul central al Ministerului Afacerilor Externe, iar în 1917 a plecat într-o misiune la Cernăuți. Începând cu 1 decembrie 1919, a fost numit director al Cabinetului ministrului¹⁵⁰.

La începutul mandatului său la Salonic, a fost organizată o tentativă de asasinat împotriva sa, a viceconsulului Trifon, a inspectorului Lazăr Duma și a profesorului Cionga. Cu această ocazie, doar Lazăr Duma a fost grav rănit¹⁵¹. Începând cu 1

¹⁴⁸ ***, *Anuarul diplomatic pe 1891*, București, 1891, p. 28.

¹⁴⁹ A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 53-Dimitrie Georgescu, nepaginat.

¹⁵⁰ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. G-24-Dimitrie Georgescu, Partea a II-a, nepaginat.

¹⁵¹ Constantin Papanace, *Originea și conștiința națională a aromânilor*, București, Editura Predania, 2012, p. 50.

septembrie 1906, este trimis înapoi la Rusciuk în calitate de titular al funcției¹⁵².

3.5. Constantin Contzesu

Constantin Contzesu provenea dintr-o veche familie nobilă din Țara Românească, menționată încă din secolul al XVII-lea. Tatăl său era Matei Contzesu (1814-1884), iar bunica sa era Zinca Mavrodin. Constantin era căsătorit cu Polixenia Filality¹⁵³. În 1894, a ocupat funcția de arhivist în cadrul Departamentului de Contabilitate al Ministerului Afacerilor Externe. De aici, a fost transferat în funcția de redactor în cadrul Direcției pentru Afaceri Comerciale și Consulare¹⁵⁴. Constantin Contzesu a fost promovat de la Monastir la consulatul din Salonic, dobândind totodată gradul de secretar de legație¹⁵⁵. În 1897, pe când era atașat de legație în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, s-a ocupat de treburile consulatului din Rusciuk pe durata absenței lui Tomescu, consulul titular¹⁵⁶. A reușit să obțină funcția de secretar de clasa a doua în cadrul administrației centrale, iar de aici a fost detașat la misiunea diplomatică de la Paris. Începând cu luna mai 1904, a fost transferat

¹⁵² A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 53-Dimitrie Georgescu, nepaginat.

¹⁵³ Octav George Leca, *Famiile Boerești Române. Istoric și Genealogie*, București, Editura Minerva, 1899, p. 173.

¹⁵⁴ A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. M-48-Victor Mărgăritescu, nepaginat.

¹⁵⁵ Stoica Lascu, "The situation of the Balkan Roumanians reflected in 'Revista Macedoniei' (Bucharest; 1905-1906)" [„Situția românilor din Balcani reflectată în «Revista Macedoniei» (București; 1905-1906)"], în *Analele Universității din Craiova*, Seria istorică, XIX, Nr. 2, 26 (2014), p. 71.

¹⁵⁶ ***, *Epoca*, II, Nr. 557 (Septembrie 1897), p. 3.

la Constantinopol. La 1 aprilie 1905, a fost numit consul la Monastir, în locul lui Dimitrie Georgescu¹⁵⁷. La doar un an după ce a fost numit consul la Salonic, funcție pe care a deținut-o până în 1907, când a fost promovat secretar de legație de clasa întâi. După o pauză de trei ani, s-a întors la consulatul din Salonic, între 1910 și 1912. Ulterior, a fost rechemat la sediul central al Ministerului Afacerilor Externe, pentru a ocupa funcția de consilier de legație¹⁵⁸. Conform altor informații, a obținut chiar funcția de consilier de legație la Atena. În 1914 era consilier de legație la Paris. Distincții primite: Ordinul „Coroana României”, în gradul de ofițer, în mai 1911¹⁵⁹.

3.6. Dimitrie C. Penescu

S-a născut în 1874. A absolvit Facultatea de Drept a Universității din București. A parcurs toate treptele ierarhice până când a ajuns ministru plenipotențiar de clasa a II-a, în 1920. În 1900, lucra ca secretar de legație de clasa a III-a la Atena. În 1903, era secretar de legație la Belgrad¹⁶⁰, iar un an mai târziu a devenit secretar de legație de clasa a doua în cadrul aparatului central al ministerului¹⁶¹. Între 1906 și 1907, a fost numit consul la Monastir. Din 1907 până în 1910, a lucrat ca și consul la Salonic¹⁶². După ce s-a familiarizat cu mediul diplomatic italian în calitate de consilier

¹⁵⁷ A.M.F.A.B., Constantinopol, Vol. 53-Dimitrie Georgescu, nepaginat.

¹⁵⁸ A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. C-13-Contzescu Constantin, nepaginat.

¹⁵⁹ A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 46-Spiru Constantinescu, nepaginat.

¹⁶⁰ A.M.F.A.B., Problem 77, Vol. P-15-Dimitrie C. Penescu, nepaginat.

¹⁶¹ A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. M-48-Mărgăritescu Victor, nepaginat.

¹⁶² A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. P.-49-Emanoil Pitișteanu, nepaginat.

al legației la Roma, a fost numit ulterior ministru plenipotențiar al României pe lângă Sfântul Scaun, între anii 1920 și 1928¹⁶³. Și-a încheiat cariera diplomatică din funcția de șef de misiune la Stockholm¹⁶⁴.

3.7. Constantin Brăileanu

S-a născut în 1867 în Bilca, județul Suceava (pe atunci în Austro-Ungaria). Tatăl său, George Brăileanu, era învățător și directorul școlii din sat. După absolvirea liceului din Suceava, s-a înscris la Facultatea de Silvicultură din Viena în 1886. Nu și-a finalizat studiile universitare deoarece familia sa nu mai putea să-l susțină financiar. În 1890, Constantin Brăileanu a ajuns la București, iar cunoștințele sale de germană l-au ajutat să obțină un post la Ministerul Afacerilor Externe. În 1892, a început ca și copist, iar în 1892 a fost promovat caligraf la recomandarea ministrului Lahovary. În 1894, a fost șef adjunct al Diviziei de Personal,

¹⁶³ ***, *România-Vatican. Relații diplomatice. I. 1920-1950*, București, Editura Enciclopedică, 2003, pp. 3-4; Pentru activitatea sa în slujba Sfântului Scaun, Adrian-Bogdan Ceobanu, Cristina Elena Brăgea și Dimitrie C. Penescu: “Biographical aspects of the first Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Romania to the Holy See (1920-1928)” [„Aspecte biografice ale primului trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României pe lângă Sfântul Scaun (1920-1928)”], în Adrian Vițalariu, Ionuț Nistor și Adrian-Bogdan Ceobanu (coord.), *Romanian Diplomacy in the 20th Century. Biographies, Institutional Pathways, International Challenges [Diplomația română în secolul al XX-lea. Biografii, parcursuri instituționale, provocări internaționale]*, Berlin, Peter Lang, 2021, pp. 17-64.

¹⁶⁴ Adrian Vițalariu, “Romanian Diplomats in the Scandinavian Countries”, în *Revista Română de Studii Baltice și Nordice [The Romanian Journal for Baltic and Nordic Studies]*, Vol. 6, 2 (2014), pp. 147-167.

Protocol și Secretariatul Ordinilor; în 1896, a devenit șef al acelei divizii; iar din 1903, a ocupat funcția de șef al arhivelor Ministerului Afacerilor Externe. Între 1891 și 1895, a urmat cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București. În 1899, a obținut licența în Drept și Litere. La 4 august 1905, s-a alăturat corpului consular și a fost numit consul la Ianina, funcție pe care a deținut-o până la 1 mai 1906. A fost apoi transferat (01.03.1907) la consulatul din Monastir, unde a rămas până în octombrie 1911. În martie 1912, Constantin Brăileanu a fost trimis ca și consul la Constantinopol, o decizie luată de ministrul Titu Maiorescu. A deținut această funcție până în aprilie 1920, când a fost numit inspector general pentru județele din Bucovina natală, în cadrul eforturilor de integrare a acestei noi provincii în structura statului român. A fost atras și de politica parlamentară, candidând pentru funcția de deputat în circumscripția Siret-Rădăuți. În decembrie 1920, s-a întors la sediul Ministerului Afacerilor Externe ca și consul general în Divizia de Frontieră, făcând parte din comisia mixtă pentru stabilirea frontierelor dintre România și Cehoslovacia¹⁶⁵. Decorații primite: „Serviciu Credincios” clasa I (1893), „Coroana României” cu gradul de Cavaler (1897), „Coroana României” cu gradul de Ofițer (1904), „Coroana României” în gradul de Comandor (1921), „Bărbăția și Credința” (1913), „Osmanie” (1903), „Sfânta Ana” (1898)¹⁶⁶.

¹⁶⁵ Conform paginii de internet www.scoalabilca.ro accesată la data de 23 aprilie 2025.

¹⁶⁶ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. B-40-Brăileanu Constantin, nepaginat.

3.8. Gheorghe Constantin Ionescu

S-a născut la 18 ianuarie 1870, în localitatea Cojasca, județul Dâmbovița. A absolvit Școala Normală din București în 1891, condusă de Alexandru Odobescu, și Școala Normală din Paris – Auteuil, în 1895. A activat ca învățător la București, iar din 1 septembrie 1896 a fost director al Școlii Române din Sofia; între anii 1906 și 1908 a fost inspector școlar, organizator școlar pentru minoritățile din Dobrogea și pentru „Ceangăii” din zona Bacău. Stăpâna limbile franceză, germană și bulgară. Începând cu 2 august 1902 și până în 1906, a fost detașat la Ministerul Afacerilor Externe, în calitate de viceconsul la Monastir. Începând cu 1 februarie 1910, a fost numit șef al Serviciului Școlar și Bisericesc Românesc din Turcia și Bulgaria în cadrul Administrației Centrale a Ministerului Afacerilor Externe, cu un salariu de 550 de lei pe lună. Prin Decret Regal din 5 decembrie 1911 a fost numit, începând cu 1 ianuarie 1912, consul al României la Monastir, în locul lui Constantin Brăileanu, transferat la Constantinopol¹⁶⁷. Începând cu 1 noiembrie 1913, G. C. Ionescu a fost transferat de la Monastir la Salonic¹⁶⁸, în locul lui Spiru Constantinescu, care se pensionase. Șase ani mai târziu, în 1919, a fost numit consul general și comisar al guvernului la Sofia, iar începând cu 1 decembrie 1920 a fost consul general la

¹⁶⁷ A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. I-13-G. C. Ionescu, nepaginat.

¹⁶⁸ Mai multe rapoarte din Salonic, trimise de Gheorghe Constantin Ionescu în perioada 1917-1918, au fost publicate recent de istoricul Petronel Zahariuc; „Muntele Athos și Marea Unire” [“Mount Athos and the Great Union”], în Petronel Zahariuc, Adrian-Bogdan Ceobanu și Adrian Vițalaru (coord), *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza”*, Ediție specială: „Marea Unire a Românilor (1918) – Istorie și actualitate”, Vol. LIX/2018, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, pp. 211-226.

Constantinopol până în 1932. Din 1924, a reprezentat România în cadrul Curții de Arbitraj Turco-Române, creată în urma Tratatului de la Lausanne, iar din octombrie 1929 a fost membru în cadrul Comisiei Strămtorilor. La 1 mai 1932, își solicită demisia:

„Îmi închei cariera cu conștiința curată a omului și a funcționarului care a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-și îndeplini pe deplin îndatoririle”¹⁶⁹.

3.9. Emanoil Pitișteanu

S-a născut la Paris pe 23 decembrie 1873. A obținut diploma de drept la București în 1897. A fost căsătorit cu Elena Dosty. Vorbea fluent franceza, germana și italiana. S-a alăturat Ministerului Afacerilor Externe pe 11 noiembrie 1893, în calitate de copist. La 1 februarie 1896 a fost promovată redactor, iar la 1 iunie 1899 a fost numit adjunct al șefului de birou. Din 16 ianuarie 1901 a ocupat funcția de secretar-arhivist la Consulatul General al României la Constantinopol. Începând cu 1 aprilie 1904, a ocupat funcția de cancelar în cadrul Administrației Centrale a Ministerului Afacerilor Externe până la 1 mai 1904, când a fost detașat la Consulatul General din Salonic, de unde a fost transferat la Constantinopol la 25 februarie 1905, în aceeași funcție de cancelar. Începând cu 6 aprilie 1905, a activat la Consulatul General din Constantinopol, fiind promovată în funcția de viceconsul. Din 15 septembrie 1906, a fost rechemat la sediul Ministerului, ocupând funcția de viceconsul cu salariul de cancelar, iar la 1 septembrie 1911 a fost numit viceconsul la Consulatul General din Budapesta. La 1 aprilie 1912, a fost transferat în funcția de consul la Ianina, înlocuindu-l pe Sebastian Greceanu, care fusese transferat la Ismail.

¹⁶⁹ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. I-13-G. C. Ionescu, nepaginată.

A rămas în această funcție până la 1 octombrie 1913, când a fost trimis să îndeplinească funcția de consul la Monastir. La sfârșitul anului 1915, când Monastirul a fost ocupat de trupele bulgare, s-a întors la sediul Ministerului. La 1 octombrie 1918, a fost promovat consul general în cadrul Administrației Centrale a Ministerului Afacerilor Externe. La 1 decembrie 1920, a fost numit consul al României la Rusciuk până la 1 martie 1927, când a fost rechemat în Administrația Centrală. Începând cu 1 iulie 1928, a fost detașat temporar la oficiul consular din Constantinopol, unde a îndeplinit funcția de șef al misiunii diplomatice respective. La 1 ianuarie 1930, s-a pensionat, atingând vârsta obligatorie de pensionare. Decorații: „Steaua României, în grad de ofițer”, „Coroana României, în grad de cavaler”, Medalia „Avântul Țării”, Medalia „Bărbăție și Credință”, clasa I, „Medalia Jubileului”, „Legiunea de Onoare” în grad de Cavaler, „Ordinul Francisc Iosif I” în grad de Ofițer și „Ordinul Sfântului Sava” în grad de Comandor¹⁷⁰.

7. CONCLUZII

Structura consulatului din Monastir la începutul secolului al XX-lea (1905) era următoarea: Constantin Contzescu, consul; Lazăr Duma, „viceconsul onorific, însărcinat cu inspectarea școlilor și bisericilor românești din Turcia”; George C. Ionescu, viceconsul onorific, însărcinat cu administrarea școlilor și bisericilor românești din Turcia; Constantin Metta, dragoman¹⁷¹. Acest consulat a jucat un rol esențial în problema aromânilor, întrucât șefii acestei misiuni

¹⁷⁰ A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. P-49-Emanoil Pitișteanu, nepaginat.

¹⁷¹ A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. C-13-Contzescu Constantin, nepaginat.

diplomatice au fost, în numeroase rânduri, adevărații artizani ai relațiilor dintre aromâni și autoritățile locale otomane/sârbe, reprezentând expresia concretă a politicii române în Balcani, un segment intermediar – dar de o importanță majoră – între actorii politici de la București, pe de o parte, și comunitățile aromâne, precum și autoritățile otomane și, mai târziu, sârbe din zonă, pe de altă parte.

BIBLIOGRAFIE

Surse nepublicate:

A.M.F.A.B., Constantinopol, Vol. 46-Spiru Constantinescu.

A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 53-Dimitrie Georgescu.

A.M.F.A.B., Fond Constantinopol, Vol. 54-Alexandru Pădeanu.

A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. I-13-G. C. Ionescu.

A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. C-33-Spiru Constantinescu.

A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. A-28-Christu I. Alexianu.

A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. B-40-Constantin Brăileanu.

A.M.F.A.B., Fond Problema 77, Vol. P. 45-Alexandru Pădeanu.

A.M.F.A.B., Problem 77, Vol. G-24-Dimitrie Georgescu, Part. II.

A.M.F.A.B., Problem 77, Vol. P-15-Dimitrie C. Penescu.

A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. C-13-Constantin Contzescu.

A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. M-48-Victor Mărgăritescu.

A.M.F.A.B., Problema 77, Vol. P.-49-Emanoil Pitișteanu.

Surse publicate:

***, *Anuarul Diplomatic pe 1891*, București, 1891.

***, *Epoca*, II, Nr. 557 (Septembrie 1897).

***, *România-Vatican. Relații diplomatice. I. 1920-1950*, București, Editura Enciclopedică, 2003.

Ceobanu Adrian-Bogdan, Brăgea Cristina Elena și Penescu C. Dimitrie, “Biographical aspects of the first Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Romania to the Holy See (1920-1928)” [„Aspecte biografice ale primului trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României pe lângă Sfântul Scaun (1920-1928)”], în Vițalariu Adrian, Nistor Ionuț și Ceobanu Adrian-Bogdan (coord.), *Romanian Diplomacy in the 20th Century. Biographies, Institutional Pathways, International Challenges [Diplomația română în secolul al XX-lea. Biografii, parcursuri instituționale, provocări internaționale]*, Berlin, Peter Lang, 2021.

Filitti Georgeta, „Alexandru Pădeanu”, în *Biblioteca Bucureștilor*, IX, Nr. 4. 2006.

Lascu Stoica, “The situation of the Balkan Roumanians reflected in ‘Revista Macedoniei’ (Bucharest; 1905-1906)” [„Situția românilor din Balcani reflectată în «Revista Macedoniei» (București; 1905-1906)”], în *Analele Universității din Craiova, Seria Istorică*, XIX, Nr. 2, 26 (2014).

Leca Octav George, *Famiile Boerești Române. Istoric și Genealogie*, București, Editura Minerva, 1899.

Lory Bernard, “Un poste consulaire en Macédoine, Bitola-Monastir 1851-1912” [„Un post consular în Macedonia, Bitola-Monastir 1851-1912”], în *Cahiers Balkaniques*, 38-39, 2011.

Papanace Constantin, *Originea și conștiința națională a aromânilor*, București, Editura Predania, 2012.

Peyfuss Max Demeter, *Chestiunea Aromână*, București, Editura Enciclopedică, 1994.

Țovaru Simion, *Problema școalei românești din Balcani*, București, 1934.

Vițalariu Adrian, „Diplomații români în țările scandinave”, în *Revista Română de Studii Baltice și Nordice*, Vol. 6, 2 (2014).

Zahariuc Petronel, „Muntele Athos și Marea Unire”, în Zahariuc Petronel, Ceobanu Adrian-Bogdan și Vițalariu Adrian (coord.), *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza”*, Număr special „Marea Unire a Românilor (1918) – Istorie și actualitate”, Vol LIX/ 2018, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.